

KRZYSZTOF KOŹBIAŁ

UNIwersYTET Jagielloński w Krakowie

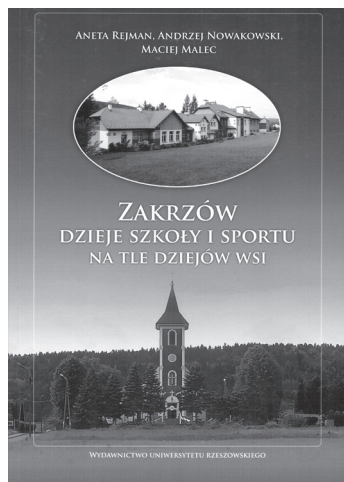
Nowa publikacja o Zakrzowie

A. Rejman, A. Nowakowski, M. Małec, *Zakrzów. Dzieje szkoły i sportu na tle dziejów wsi, Rzeszów 2019, s. 206.*

W 2019 r. w Wydawnictwie Uniwersytetu Rzeszowskiego ukazała się monografia autorstwa Anety Rejman, Andrzeja Nowakowskiego i Macieja Małca *Zakrzów. Dzieje szkoły i sportu na tle dziejów wsi*. Publikacja liczy 206 stron, jest naukowym opracowaniem problematyki dotyczącej miejscowości Zakrzów, położonej w gminie Stryśzów. Autorzy wywodzą się z trzech uczelni wyższych: Uniwersytetu Rzeszowskiego, Akademii Ignatianum w Krakowie oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie.

Publikacja skupia się na zagadnieniach dotyczących zarówno dziejów wsi, parafii, jak i – na tym tle – historii szkolnictwa i sportu w Zakrzowie. Rozważania zostały podzielone na podstawie kryterium chronologicznego na siedem rozdziałów. Dwa z nich dotyczą wsi i parafii, pięć szkolnictwa w omawianej miejscowości. Bezspornie wartością pracy jest podjęcie analizy tytułowych problemów w odniesieniu do małej ojczyzny, jaką dla wielu osób jest Zakrzów. Co ważne, dotąd wieś ta nie była tematem szerszej naukowej refleksji podejmowanej w takiej rozciągłości, zarówno tematycznej, jak i chronologicznej. Choćby z tego punktu widzenia warto docenić trud Autorów.

Zdaniem Autorów Zakrzów pojawił się na kartach historii najprawdopodobniej na przełomie XII i XIII w. (choć być może dopiero w wieku XIV). Jako parafia został wymieniony w rejestrze świętopietrza z 1327 r. Dzielił wydarzenia historyczne z okolicznymi miejscowościami, doświadczając m.in. polsko-czeskich sporów o pogranicze na obszarze księstw oświęcimskiego i zatorskiego czy też przynależności do zaboru austriackiego w latach 1772-1918. Ważną datą w dziejach wsi był rok 1884,



kiedy to najprawdopodobniej założono jednoklasową szkołę ludową. Uczyły w niej wówczas 4 nauczycielki, do placówki uczęszczało 80 dzieci.

Miejskowa szkoła nie cechowała się niczym szczególnym. Edukacja w niej prowadzona doświadczała kolei losu typowych dla polskiej oświaty w różnych okresach historii. Warto w tym miejscu dodać, iż w latach 1955-1971 nauczycielem i kierownikiem zakrzowskiej szkoły był Gustaw Studnicki. Stamtąd przybył do wadowickiego liceum ogólnokształcącego, gdzie nauczał matematyki ponad 20 lat, łącząc tę pracę z pasją historyczną, czego owocem były publikacje poświęcone dziejom lokalnym (w tym historii miejscowej oświaty). Obecnie placówka oświatowa w Zakrzowie prowadzi edukację jako Szkoła Podstawowa im. rtm. W. Pileckiego (wcześniej, do 2017 r., gimnazjum). Jeden z rozdziałów pracy Autorzy poświęcili aktywności fizycznej i edukacji zdrowotnej miejscowych uczniów i młodzieży, odnotowując przy tym liczne sukcesy odnoszone we współzawodnictwie międzyszkolnym na szczeblu nie tylko lokalnym. Publikacja jest bogato ilustrowana, zawiera ponad 20 ilustracji odnoszących się do opisywanej problematyki. Szczególnie pod tym względem wyróżnia się rozdział dotyczący współczesnych dziejów szkoły, aktywności sportowej uczniów oraz edukacji prozdrowotnej.

Badania przedstawione w książce zostały oparte na stosunkowo szerokiej bibliografii. Obejmuje ona zarówno dokumenty źródłowe (np. z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Narodowego w Krakowie, Archiwum Państwowego w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej czy też archiwum parafii zakrzowskiej), jak i źródła drukowane, relacje ustne zebrane przez Autorów, wreszcie liczne opracowania o charakterze monograficznym oraz artykuły naukowe. Jest to bez wątpienia solidna baza, na której można było oprzeć przeprowadzone badania. Dowodzi to również umiejętności łączenia wiedzy płynącej z różnych źródeł dostępnych współcześnie.

Podsumowując, trzeba dodać, iż publikacja wpisuje się w badania społeczności lokalnych prowadzone przez profesora Andrzeja Nowakowskiego, które obejmowały przede wszystkim analizę roli szkolnictwa na tle dziejów poszczególnych miejscowości. W ten sposób ukazały się w ostatnich kilkunastu latach m.in. monografie Ponikwi, Choczni (Dolnej), Jaroszowic, Ryczowa, Babicy, Skawinek czy Stronia. Przyczyniły się one do pewnych ustaleń związanych z dziejami tych miejscowości, uporządkowały dotychczasową wiedzę na ich temat. Należy żywić nadzieję, iż nie inaczej będzie w przypadku Zakrzowa. Recenzowaną książkę z pewnością należy polecić osobom zainteresowanym dziejami obszaru wchodzącego współcześnie w skład powiatu wadowickiego, w szczególności Zakrzowa i najbliższych okolic.